

Rehberlik Postası

Eđitim: Eyübođlu

Çocuklarda Bağımsızlık Duygusunu Nasıl Geliştirebiliriz?

Her anne ve baba çocuklarının kendi ayaklarının üzerinde durmasını ve sorumluluk sahibi olmasını ister. Ancak, çocuklarının ne zaman ve ne kadar bağımsızlık kazanması ve sorumluluk vermek için en uygun yaşı ne olduğu konusunda karmaşıya yaşarlar. Çocuklara çok erken zamanda çok fazla özgürlük verme fikri ebeveynleri endişelendirir, çünkü çocuklarının güvenlikleri önceliklidir ve aileler onların güvende olduklarından emin olmak isterler.

Yeni doğan bir bebek beslenme, sıcaklık, güvenlik gibi temel ihtiyaçları için ebeveynlerine bağımlıdır. Ancak, bu günlerin geride kaldığı erken çocukluk döneminden itibaren, çocuklara ayaklarının üzerinde kendi başlarına nasıl duracaklarını öğretmek için hiç bir zaman erken değildir. Çocuklar büyüdükçe, kendi başlarına bir şeyleri daha fazla yapabilme, kendilerini daha iyi ifade edebilme ve çevrelerini bağımsız olarak keşfedebilme becerileri gelişir. Zaman içerisinde çevrelerine etkilerinin olduğunu ve çevrelerini kontrol edebildiklerini fark ederler. Bu bağımsızlık hissi özgüvenlerine yansır ve benlik algılarının olumlu gelişmesini sağlar. Bir şeyleri kendi başına yapabilme hissi geliştikçe, başarılı olduklarını hissederler.

Çocuklar, bağımsızlık duygularını geliştirmek ve sorumluluk sahibi olmak için ilk ve en önemli derslerini evlerinde alırlar. **Peki, aileler çocuklarına sorumluluk bilinci ve bağımsızlık nasıl kazandırabilirler?**

- Çocukların öncelikle güvende olduklarını hissetmeye ve ebeveynleri tarafından desteklendiklerini bilmeye ihtiyaçları vardır. Çocuklara bağımsızlık kazandırmak ve sorumluluk vermek için tek başlarına bir şeyleri denemelerine izin vermek ile gerçekten ihtiyaçları olduklarında onları desteklemek arasındaki dengeyi kurmak çok önemlidir. Çocuklar ancak güvende olduklarını hissettiklerinde, yeni bir şeyler denemek için cesaret gösterirler.

- Çocukların ebeveynlerinin onlara inandıklarını bilmelerine ihtiyaçları vardır. Küçük bir çocuğun kendi becerileri hakkındaki fikri, ebeveynlerinin onun becerileri hakkındaki fikrine dayanır. Kendilerine inançları geliştiği takdirde, yapmaya uğraştıkları şeylerde pes etmezler. Böylelikle, özgüvenleri kendiliğinden gelişmeye başlar ve sabırlı olmayı öğrenirler. Bu nedenlerle, anne ve babalar öncelikle çocuklarına inanmalı ve bu inançlarını hem sözlerine hem de davranışlarına yansıtmalıdır.
- Çocuklar, karşılaştıkları bir problemi nasıl çözeceklerini sorduklarında, onlara doğrudan çözümü sunmak yerine, probleme yönelik soruları detaylı sorarak problemin üstesinden gelmeleri için onlara rehber olunmalıdır. Öncelikle problemi tanımlamaktan başlayarak, olası çözüm yollarını bulmaya ve her çözüm yolunun olumlu ve olumsuz sonuçlarını değerlendirmeye teşvik edilebilirler.
- Çocukların çevrelerini keşfetmeleri ve yeni deneyimler yaşamaları için hata yapmaya ihtiyaçları vardır. Aileler, günlük hayatta çocuklarının karşılaştıkları problemleri kendileri çözdüklerinde ve onların deneyip yanlış yapmalarına izin vermediklerinde, çocuklar kendilerini başkalarına bağımlı olduklarını hissederler. Ancak, ebeveynler çocuklarının yaşlarına uygun küçük problemleri kendi başlarına çözmelerine fırsat tanıyarak ve bu süreçte yaptıkları yanlışlardan öğrenmelerine izin vererek onların hayatta karşılaşacakları her duruma karşı esnek ve dayanıklı olmalarına fırsat sağlarlar ve gelecekte önlerine çıkacak büyük problemleri nasıl ele alacaklarını öğretmiş olurlar. Çocuklar her gün günlük işleri kendi başlarına bitirdikçe, daha güçlü olduklarını ve kendilerine daha çok güvendiklerini hissedeceklerdir.
- Çocukların sorumluluk alabilmeleri için ailelerin kendi üstlerine düşen sorumlulukları yerine getirerek onlara örnek olmaları gerekir. Çocuklar, bir şeyin nasıl yapılacağını duymaktan çok, gözlemleyerek ve deneyerek öğrenirler. Bu sebeple, çocuklara sadece sorumluluk almanın neden gerekli olduğu anlatılmamalıdır. Aynı zamanda, onlara nasıl sorumluluk sahibi olacakları gösterilmelidir. Anne ve babalar üstlendikleri sorumluluklara sadık oldukları zaman, çocuklarına sorumluluk sahibi olmanın önemini de göstermiş olurlar.
- Çocukların sorumluluk aldıkları belirli bir yaş kendiliğinden gelmeyecektir. Onlar, sorumluluk almayı adım adım öğrenirler. Başlangıçta oyuncaklarını toplayarak sorumlu davranışlar gösterebilirken, zamanla masayı kurmaya yardım ederek veya yataklarını toplayarak gösterebilirler. Çocuklara yaşlarına uygun olarak günlük üstlenebilecekleri sorumlulukların bir listesi yapılabilir. Onlar büyüdükçe, sorumlulukları arttırılabilir.
- Çocuklardan beklenen sorumlulukların onların yaşlarına uygun olmasına dikkat edilmelidir. Örneğin, 6 yaşındaki bir çocuktan masanın örtüsünü sermesi beklendiğinde,

örtü simetrik olarak serilmiş olabilir, bu eleştirilmemelidir. Böyle bir durumda, çocuk kendini yetersiz hisseder ve pes etme eğilimi artar. Çocuğun gösterdiği çaba ebeveyn tarafından görülmeli ve takdir edilmelidir.

- Çocuklardan yapılması istenen şeyin nasıl yapılacağından anlaşıldığından emin olunmalıdır. Bir görev parçalara bölerek öğretilir. Bu süreçte ebeveynlerin çocuklarına karşı sabırlı olması çok önemlidir.
- Çocuklar sorumluluk aldıklarında gösterdikleri çaba mutlaka takdir edilmelidir. Örneğin, "bunu yapmak için çok uğraşmışsın, çok çaba harcamışsın" gibi. Ancak, yapamadıklarında da azarlanmamalı veya cezalandırılmamalı. Çocukların yerine getirmedikleri görevleri anne ve babalar üstlenmemeli, sorumluluğunu almadıkları bir görevin ya da davranışın doğal sonucunu yaşayarak sorumluluk almayı öğrenebilirler.
- Sorumlu olmayı öğrenmenin önemli bir kısmı da iyi seçimler yapmayı öğrenmektir. İyi seçimler yapabilmekte pratik yapmayı gerektirir. Küçük çocuklar bile belirli seçimler yapabilirler. Örneğin, iki seçenek arasından hangi pantolonu giyeceğine karar verebilir. Sonuçlarından sorumlu olduklarını bilerek, karar verebilmeyi öğrenebilmeleri için onlara seçenekler sunulmalı ve karar vermeye teşvik edilmelidir.
- Çocuklara sorumluluklarını hatırlamalarına yardımcı olunabilir. Örneğin, ebeveynler tüm aile bireyleri için bir sorumluluk takvimi yapabilirler.

Sorumluluk davranışı ile özgüven gelişimi yakından ilişkilidir. Unutmayın ki bu tip davranış kalıpları ebeveynleri model alarak öğrenilir. Bu nedenle evde iş bölümü yapmanız ve herkesin bir sorumluluk üstlenmesi sürecin hızlanmasını kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

Cüceloğlu, Doğan, (2012). *Geliştiren Anne ve Baba*. Remzi Kitapevi, İstanbul

Yavuzer, Haluk, (2003), *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*, Remzi Kitapevi, İstanbul